

Jeżeli Echo Ich Głosów Zamilknie - Zginiemy

**RAVENSBRÜCK – GRÜNEBERG – FÜRSTENBERG/HAVEL
NEUBRANDENBURG – SACHSENHAUSEN – BERLIN
12-15.04.2024
PAMIĘTAMY**

**Wyjazd na obchody 79. rocznicy oswobodzenia KL Ravensbrück
Zorganizowany przez Stowarzyszenie „Rodzina Więźniarek Niemieckiego Obozu
Koncentracyjnego Ravensbrück”
Współorganizatorzy: Instytut Pamięci Narodowej,
Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie,
Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych**

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

**MAŁOPOLSKI
URZĄD WOJEWÓDZKI W KRAKOWIE**

Patronat: dr Karol Nawrocki, Prezes IPN

**Dokumentacja fotograficzna:
Justyna Żabicka
Roksana Szczypta-Szczęch IPN/Kraków
Paweł Woźniak**

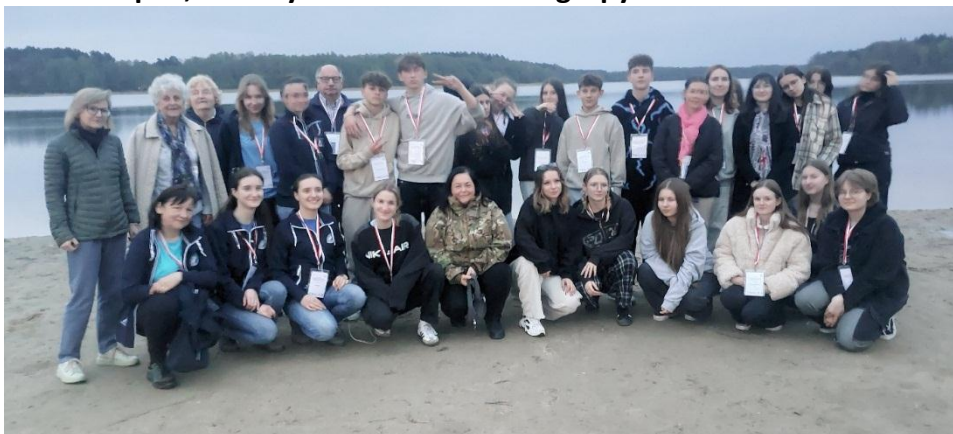
DZIEŃ PIERWSZY – 12 kwietnia 2024

Wyjazd grupy z Krakowa – autokar firmy WygodaTrans

Templin, Niemcy – zakwaterowanie grupy w AHORN Seehotel

Templin, Niemcy – integracja grupy nad pobliskim jeziorem

DZIEŃ DRUGI – 13 kwietnia 2024

PODOBÓZ GRÜNEBERG – uroczystość poświęcenia tablicy

Grüneberg, poświęcenie tablicy, ks. Robert Ogrodnik i pastor Gerhard Gabriel

Grüneberg, harcerze salutują przed tablicą

Grüneberg, uczestnicy uroczystości

Grüneberg, przemówienia; Elżbiety Kutty (od lewej) oraz harcerek

Grüneberg, harcerze

Harcerze śpiewają pieśni: „Modlitwa harcerska” i „Ptaki ptakom”

Grüneberg, składanie kwiatów pod tablicą

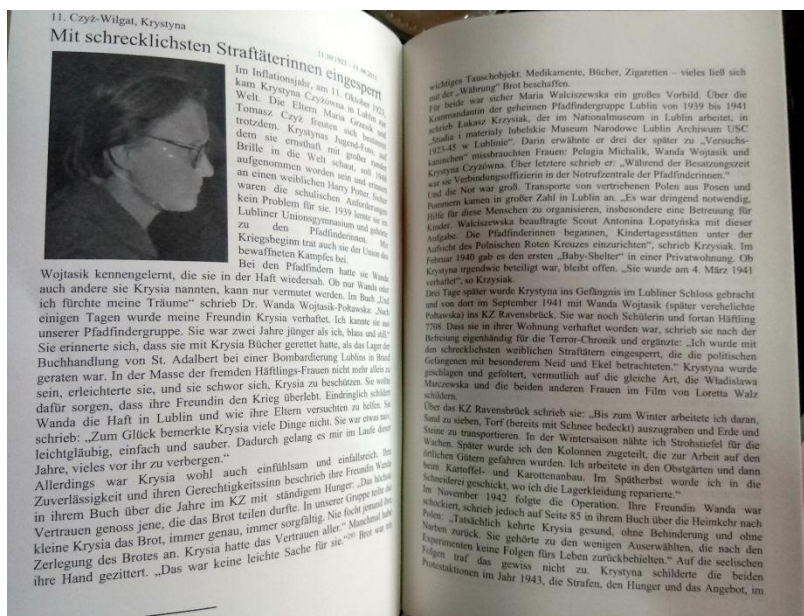
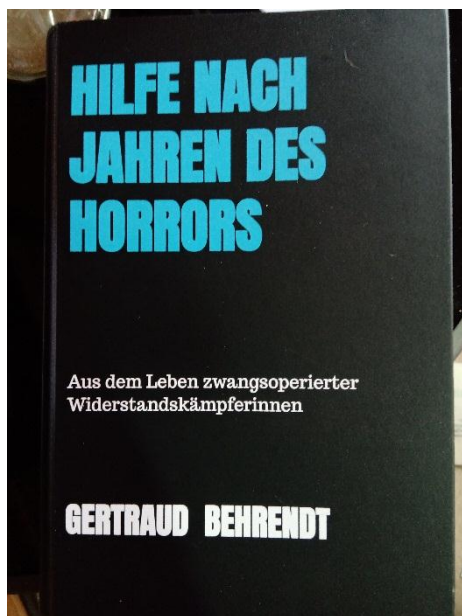

Grüneberg, po złożeniu kwiatów pod tablicą

DZIEŃ DRUGI – 13 kwietnia 2024

TEMPLIN – spotkanie z Gertraude Behrendt i Michaelae Ambellan

Gertraud Behrendt – Autorka obszernej książki w j. niemieckim zawierającej zyciorysy 74 Polek poddanych w KL Ravensbrück bestialskim operacjom pseudomedycznym tzw. królikom

Michaela Ambellan, żona zmarłego Mathiasa, inicjatora utworzenia w Lychen (w czasie wojny sanatorium dla SS) muzeum dedykowanego Polkom operowanym w KL Ravensbrück będzie realizować projekt męża

Gertraud Behrendt z Elżbietą Zeiske-Krawczyk, córką Wojciechy Buraczyńskiej, poddanej w obozie operacji

Gertraud Behrendt z Elżbietą Kutą

DZIEŃ DRUGI – 13 kwietnia 2024

FÜRSTENBERG – cmentarz

Fürstenberg – historia cmentarza, Paweł Woźniak przedstawia grupie

Fürstenberg – przy pomniku rozstrzelanych Polek

Fürstenberg – przy pomniku rozstrzelanych Polek

Fürstenberg – przy pomniku rozstrzelanych Polek, harcerki czytają wiersze Grażyny Chrostowskiej

Fürstenberg – przy pomniku rozstrzelanych Polek

Fürstenberg –lekcja historii na żywo, Paweł Woźniak

**Fürstenberg – przy grobie Marka Rzewuskiego,
dziecka urodzonego i zmarłego w obozie**

DZIEŃ DRUGI – 13 kwietnia 2024

RAVENSBRÜCK – teren byłego obozu

DZIEŃ TRZECI – 14 kwietnia 2024

RAVENSBRÜCK– teren byłego obozu, główne uroczystości

RAVENSBRÜCK– teren byłego obozu, główne uroczystości Składanie wieńców pod pomnikiem „Niosąca”

RAVENSBRÜCK– teren byłego obozu, główne uroczystości Pod pomnikiem „Niosąca” i tablicą polską na murze obozowym

RAVENSBRÜCK– teren byłego obozu, główne uroczystości Przy „Szczelinie”

RAVENSBRÜCK– teren byłego obozu, główne uroczystości Nad brzegiem jeziora Schwedt, rzucanie róż na powierzchnię jeziora

RAVENSBRÜCK– teren byłego obozu, główne uroczystości

Msza św. w j. polskim w bunkrze, spotkanie pokoleń w polskiej celi w bunkrze

DZIEŃ TRZECI – 14 kwietnia 2024

PODOBÓZ NEUBRANDENBURG – cmentarz

Przy tablicy upamiętniającej więźniarki różnych narodowości

Przy tablicy upamiętniającej Polki, więźniarki zmarłe w tym obozie

DZIEŃ TRZECI – 14 kwietnia 2024

TEMPLIN – refleksje, wspomnienia, podsumowania

DZIEŃ CZWARTY – 15 kwietnia 2024

SACHSENHAUSEN – teren byłego obozu

Przy tablicy upamiętniającej profesorów wywiezionych 6.XI.1939 w Sonderaktion Krakau

Przy pomniku
upamiętniającym
Generała
Stefana Roweckiego
„Grotą”

Tablica przy celi
Generała
Stefana Roweckiego
„Grotą”

DZIEŃ CZWARTY – 15 kwietnia 2024

Berlin – Brama Brandenburska, Reichstag, fragment muru przy Muzeum „Topografia terroru”

Berlin – Instytut Pileckiego, wystawa dedykowana Witoldowi Pileckiemu

Powrót z wyprawy/pielgrzymki „Idąc po Ich śladach...” Dla młodzieży prawdziwa lekcja historii „na żywo” – zdali na celująco!

Jeżeli Echo Ich Głosów Zamilknie - Zginiemy

**RAVENSBRÜCK – GRÜNEBERG – FÜRSTENBERG/HAVEL
NEUBRANDENBURG – SACHSENHAUSEN – BERLIN
12-15.04.2024
PAMIĘTAMY**

Ravensbrück

Zostały tylko mury
odcinające od świata żywych.

Zostało jezioro
zamykające w swojej toni
prochy ludzkich ciał.

Zostało niebo i okalający las –
świadkowie tamtych dni.

Zakłóciliśmy spokój
tych, którzy tutaj zostali
w ciszy,
w oddaleniu,
w osamotnieniu.

Czy nas rozpoznali
ci, którzy marzyli o otwartych bramach,
błękitnie nieba,
srebrzystej tafli jeziora,
kwitnących łąkach i sadach?

Czy się ucieszyli,
wtopili w ten tłum i zgiefk?
Czy szli razem z nami
drogą krzyżową wzdłuż muru wspomnień?

Wszyscy ożyli we wspomnieniach,
opłakani któryś już raz.
Zostały tylko róże na powierzchni jeziora,

róże białe, niewinne
niczym lzy bezbronnych dzieci,
róże czerwone
niczym krzyk rozpacz dorosłych.

Powiew wiatru poruszył fale.
Kwiaty odpływały,
łączyły się.
Róże czerwone otaczały białe,
osłaniając je.

Zostały płonące w mroku znicze,
tysiące migocących świec
i porzuconych kwiatów.

Powrócił spokój
do miejsca, w którym zostali
oddaleni,
osamotnieni,
nie doczekawszy spełnienia marzeń.

*Ravensbrück, w 50. rocznicę wyzwolenia obozu,
22-24 kwietnia 1995 r.*

82.

83.

Elżbieta Kuta z tomiku wierszy „Dotknąć Płatków Róży”, Krakowska oficyna naukowa Tekst, Kraków 2016”

**Opracowanie: Elżbieta Kuta
Kraków, 20 kwietnia 2024**